

T.B.M.M.
CUMHURİYET HALK PARTİSİ
Grup Başkanlığı
Tarih: 6.11.2014
Sayı: 1598

TÜRKİYE MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI'NA

Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Teklifim ve gerekçesi ektedir. Gereğini saygılarımızla arz ederiz.

Gürsel TEKİN
İstanbul Milletvekili

Dr. M. Sezgin TANRIKULU
İstanbul Milletvekili

TBMM BAŞKANLIĞI				
Tall Komisyon	- Adalet - Anayasa - Bayındırlık, İmar, Ulaştırma ve Turizm - İnsan Hakları İnceleme - İçişleri - Millî Eğitim, Kültür, Gençlik ve Spor - Tarım, Orman ve Kırsal Kalkınma			
Esas Komisyon	İçişleri			
Tarih:	20 Kasım 2014		E. No: 2/2464	
Ysm.Uzm.	Bşk.Yrd.	Başkan	Gn.Sek.Yrd.	Gn.Sek.
TBMM BAŞKANI				

Amir

Amir

Amir

T B M M KANUNLAR ve KARARLAR BSK. LIĞI
07 Kasım 2014
Numara:

T B M M KÜTÜPHANE VE ARŞİV HİZM. BAŞKANLIĞI
07 Kasım 2014
No : 349784

GEREKÇE

Din ve vicdan hürriyeti, Anayasamızda da, tarafı olduğumuz uluslararası insan hakları belgelerinde de açıkça korunan temel insan haklarından biridir.

Anayasanın 10. maddesinde 'Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasî düşünce, felsefî inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir' ifadesi ile devletin tüm inançlar karşısında eşit mesafede durmasını teminat altına alınmaktadır.

Anayasanın 24. Maddesinde ise; "Herkes, vicdan, dinî inanç ve kanaat hürriyetine sahiptir... İbadet, dinî âyin ve törenler serbesttir. Kimse, ibadete, dinî âyin ve törenlere katılmaya, dinî inanç ve kanaatlerini açıklamaya zorlanamaz; dinî inanç ve kanaatlerinden dolayı kınanamaz ve suçlanamaz." hükümleri yer almaktadır.

Tarafı olduğumuz ve Anayasamızın 90. Maddesine göre Kanunların üzerinde bir hukuki etkiye sahip uluslararası insan hakları sözleşmelerinde de benzer hükümler yer almaktadır.

İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nin 18. Maddesinde, "Herkesin düşünce, vicdan ve din özgürlüğüne hakkı vardır. Bu hak, din veya topluca, açık olarak ya da özel biçimde öğrenim, uygulama, ibadet ve dinsel törenlerle açığa vurma özgürlüğünü içerir." hükümleri yer alır.

Aynı şekilde Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin "Düşünce, Vicdan ve Din Özgürlüğü" başlıklı 9. Maddesinde de, "Herkes düşünce, vicdan ve din özgürlüğüne sahiptir. Bu hak, din veya inanç değiştirme özgürlüğü ile tek başına veya topluca, açıkça veya özel tarzda ibadet, öğretim, uygulama ve ayin yapmak suretiyle dinini veya inancını açıklama özgürlüğünü de içerir." denmektedir.

Ancak bütün bu Anayasa gücündeki hükümler Türkiye'de Sünni İslam inancı dışındaki inançlara sahip yurttaşlarımız için herhangi bir koruma sağlayamamakta; Hükümet tarafından yok sayılmaktadır. Özellikle Alevi yurttaşlarımız Cemevi yerine Camiye gitmeye, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi adı altında okullarda Sünni İslam inancına göre tasarlanmış din dersini almaya zorlanmaktadır.

Alevi yurttaşlarımızın inanç ve ibadetlerini yaşamalarına ilişkin mevcut sorunları uluslararası kuruluşların gündeminde tartışılmakta, Avrupa Birliği (AB) İlerleme Raporlarında da dile getirilmektedir. Ayrıca Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin (AİHM) verdiği çok sayıdaki ihlal kararına rağmen bu sıkıntılar devam etmektedir.

Giderek büyüyen bu "yok sayma" politikasının yarattığı toplumsal sorunların çözümü için Hükümetin "Alevi Çalıştayları" adı altında başlattığı toplantılar sonucunda, 2010 yılında bu gerçeklere vurgu yapan bir nihai rapor ortaya çıkmıştır.

"Alevi Çalıştayları Nihai Raporu"nın sonuç bölümünde; Alevilerin devlet ve toplum nezdinde ayrımcılığa uğradıkları dolaylı olarak ifade edilmiş, devletin şeffaflık içinde bu alının ortadan kaldırılması için acilen rahatlatıcı adımlar atması gerektiği belirtilmiştir.

Bu bağlamda önce ayrımcılığa yol açan uygulamalara son verilmesi ve özellikle de hukuki mevzuatın ayrımcılığı besleyen ve kurumsallaştıran öğelerden bir an önce arındırılması gerektiği kaydedilmiştir.

Raporda, zorunlu din dersleri nedeniyle uygulamada ortaya çıkan sorunların çözümü için bu dersin diğer olağan derslerle aynı statüde tanımlanarak seçmeli hale getirilmesi; isteğe bağlı derslerin, vatandaşların kendi rıza ve isteklerine bağlı olarak verilmekle birlikte hiçbir şekilde kendi kimliklerini beyan etmek zorunda kalmayacakları bir şekilde tasarlanması gerektiği vurgulanmaktadır.

Ayrıca Mevcut haliyle din derslerinin revize edilerek, müfredatın tüm inanç alanlarına aynı mesafe bilinciyle hazırlanması ve başta Aleviler olmak üzere tüm inanç gruplarının faydalanabileceği bir hale getirilmesi de raporda yer almaktadır.

Nitekim Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi geçtiğimiz Eylül (2014) ayında oybirliği ile verdiği kararında Türkiye'nin Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin eğitim hakkıyla ilgili maddesini ihlal ettiğine hükmederek, Hükümetin "zaman geçirmeden öğrencilerin zorunlu din ve ahlak kültürü derslerinden muaf tutulmalarını da sağlayacak yeni bir sisteme geçmesini" istemiştir.

Hükümetin "Alevi Çalıştayları Nihai Raporu"nda, Cemevlerine hukuki bir statü kazandırılması, Sivas'taki Madımak Otel'i'nin kamulaştırılarak; binanın, Madımak olayında hayatını kaybedenlerin anısını hatırlatacak şekilde düzenlenmesi de yer almıştır.

Hükümetin hiçbir şekilde gereklerini yerine getirmediği söz konusu rapordaki talepler bu Kanun teklifimizde yer almaktadır.

Öte yandan Türkiye'de yaşayan Alevi yurttaşların çoğu ve İslam dışında bir dine mensup olan (veya herhangi bir dine mensup olmayan) bireyler nüfus cüzdanındaki din hanesinin kaldırılmasını talep etmektedir. Bu talep Anayasanın 24. Maddesinde de yer alan "Kimse, ibadete, dinî âyin ve törenlere katılmaya, dinî inanç ve kanaatlerini açıklamaya zorlanamaz" hükmünün de bir gereğidir. Nitekim Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi de 2010 yılında verdiği bir kararında, resmi nüfus sicil ve kâğıtlarına vatandaşların dini inançlarının kaydedilmesinin Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ne aykırı olduğu sonucuna varmıştır.

Son olarak, insanların dinlerinin gereklerini yerine getirme, özel günlerini yaşamaları, taraf olduğumuz Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin, "Düşünce, vicdan ve din özgürlüğü" başlığı altında güvence altına aldığı haklardan biridir. Toplumun bir kesiminin dininin gereklerini yerine getirmesi için her türlü düzenleme yapılırken diğer bir kesimin inançlarının gereklerinin engellenmesi, taraf olduğumuz Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin ve Anayasamızın eşitlik ilkesinin ihlali anlamındadır.

Alevilerin kutladığı Gadir Hum Bayramını dini bayramlar arasına almak ve o günü resmi tatil olarak kabul etmek Alevilerin inançlarını rahatlıkla ve gerektiği gibi yaşamalarını sağlayacaktır. Aynı şekilde Hızır Orucu Bayramı'nın da tatil ilan edilmesi toplumsal barışa ve dayanışmaya önemli katkı sunacaktır. Böylece Anayasamızın, din ve vicdan hürriyeti konusunda eşitlik ilkesine de uyulmuş olunacaktır.

İnsan haklarına dayanan, demokratik bir ülkede devletin tüm inançlara eşit bir mesafede bulunması ve din ve vicdan hürriyetinin gereklerini tam olarak yerine getirmesi temel bir zorunluluktur.

MADDE GEREKÇELERİ

MADDE 1- Madde ile 2 Temmuz gününün "Sevgi ve Hoşgörü Günü" olarak her yıl bütün yurttan anılması amaçlanmaktadır. Sevgi ve Hoşgörü Günü törenleriyle ilgili esaslar belirlenmektedir.

MADDE 2- 2 Temmuz 1993 günü Sivas'ta yaşamını yitiren yurttaşlarımızı anmamızı sağlayacak ve bir daha böyle olayların yaşanmaması için genç kuşakları düşünmeye sevk edecek biçimde Madımak Otelinin müzeye çevrilmesi ve bir anıt yapılması öngörülmektedir.

MADDE 3- Gadir Hum Bayramı Alevilerin en kutsal bayramıdır ve sadece Alevileri değil tüm Müslümanları ilgilendirir. Milyonlarca Alevi yurttaşımız, Gadir Hum Bayramını kutlamak ve dinin gereklerini yaşamak ve yerine getirmek isterken, resmi işlerin devam etmesinden dolayı zor durumda kalmaktadır. Alevi yurttaşlarımızın kutladığı Gadir Hum Bayramını dini bayramlar arasına almak ve o günü resmi tatil olarak kabul etmek Alevilerin inançlarını rahatlıkla ve gerektiği gibi yaşamalarını sağlayacaktır. Böylece Anayasamızın, din ve vicdan hürriyeti konusunda eşitlik ilkesine uyulmuş olunacaktır.

MADDE 4- Dini ve ulusal bayramlar toplumumuzun birlik, beraberlik ve dayanışması adına önemli günlerdir. Alevi yurttaşlarımız açısından önem taşıyan Hızır Orucu gününün resmi tatil ilan edilmesi toplumsal barışa önemli katkı sunacaktır. Bu amaçla 2429 sayılı Ulusal Bayram ve Genel Tatiller Hakkında Kanun'un 2'nci maddesinin C ve D fıkraları değiştirilerek, her yıl Şubat ayının ikinci haftası Perşembe gününün tatil edilmesi öngörülmektedir.

MADDE 5- Mevzuatımızda yer alan "ibadethane", "ibadet yeri" ve "mabed" ifadelerinin muğlak olmasından dolayı; ülkemizde yaşayan Semavi dinlere mensup Müslüman, Hristiyan ve Musevilerin ibadet yerlerinin net olarak belirlenmesi için "ibadethane", "ibadet yeri" ve "mabed" ifadelerinden "Cami, Mescit, Cemevi, Kilise ve Sinagogların" anlaşılması, bu yolla özellikle Alevi yurttaşların yaşadıkları ibadet özgürlüğü noktasındaki sıkıntıların aşılması amaçlanmaktadır. Bu doğrultuda, 3194 Sayılı İmar Kanunu'nda geçen 'ibadet yeri' ibareleri 'Cami, Cemevi, Mescit, Kilise, Sinagog, Havra' olarak değiştirilmektedir.

MADDE 6- Dördüncü madde ile benzer gerekçeler nedeniyle 442 sayılı Köy Kanunundaki "cami" ibarelerinin yanına "Cemevi, Kilise ve diğer ibadethaneler" ibareleri eklenmektedir.

MADDE 7- Dördüncü maddedeki aynı gerekçelerle 2981 sayılı İmar ve Gecekondu Mevzuatına Aykırı Yapılara Uygulanacak Bazı İşlemler ve 6785 sayılı İmar Kanunun Bir Maddesinin Değiştirilmesi Hakkında Kanunda yer alan "İbadet yeri" ibareleri "Cami, Cemevi, Mescit, Kilise, Sinagog, Havra" olarak değiştirilmektedir.

MADDE 8- Dördüncü maddedeki aynı gerekçelerle 6831 Sayılı Orman Kanunu'nun yer alan "İbadet yeri" ibareleri "Cami, Cemevi, Mescit, Kilise, Sinagog, Havra" olarak değiştirilmektedir.

MADDE 9- Dördüncü maddedeki aynı gerekçelerle 5393 Sayılı Belediye Kanunu'nda yer alan "İbadet yeri" ibareleri "Cami, Cemevi, Mescit, Kilise, Sinagog, Havra" olarak değiştirilmiştir.

MADDE 10- Dördüncü maddedeki aynı gerekçelerle 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu'nda yer alan 'Cami, Mescit, Kilise ve Havra' ibarelerinin içine "Cemevi" de dahil edilmektedir. Ek Madde 2'nin (f) bendinde yer alan 'ibadethaneler' ifadesi de 'Camiler, Cemevleri, Kiliseler, Sinagoglar ve Havralar' olarak değiştirilmektedir.

MADDE 11- Dördüncü maddedeki aynı gerekçelerle 5520 Sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu'nda geçen "ibadethaneler" ibaresi "Camiler, Cemevleri, Kiliseler, Sinagoglar, Havralar" olarak değiştirilmektedir.

MADDE 12- Dördüncü maddedeki aynı gerekçelerle 5216 Sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu'nun 7. Maddesinin (n) bendinde yer alan 'mabetler' ibaresi 'Camiler, Cemevleri, Kiliseler, Sinagoglar ve Havralar' olarak değiştirilmektedir.

MADDE 13- Dördüncü maddedeki aynı gerekçelerle 2985 Sayılı Toplu Konut Kanunu'nun 2 inci maddesinde geçen "ibadethane" ibaresi "Cami, Cemevi, Kilise, Sinagog, Havra" olarak değiştirilmektedir.

MADDE 14- Dördüncü maddedeki aynı gerekçelerle 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 153. Maddesinin 1. Fıkrasında yer alan 'ibadethanelere' ibaresi 'Camilere, Cemevleri, Kiliselere, Sinagoglara ve Havralara' olarak değiştirilmektedir.

MADDE 15- Nüfus cüzdanlarında "din" hanesinin bulunmaması amaçlanmıştır.

MADDE 16- Zorunlu din derslerinin seçmeli ders haline getirilmesi amaçlanmıştır.

MADDE 17- Yürürlük maddesidir.

MADDE 18- Yürütme maddesidir.

BAZI KANUNLARDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASI HAKKINDA KANUN TEKLİFİ

MADDE 1- 17/03/1981 tarihli ve 2429 sayılı Ulusal Bayram ve Genel Tatiller Kanuna aşağıdaki Geçici madde eklenmiştir.

“Geçici Madde 2- 2 Temmuz Sevgi ve Hoşgörü Günü’dür. Bu günde bütün kamu kurum ve kuruluşlarının öncülüğünde, vatandaşların ve sivil toplum örgütlerinin katılımı ile tören düzenlenir. Sevgi ve hoşgörü günlerinde düzenlenecek törenlerle ilgili yönetmelik, kanunun yayımı tarihinden itibaren üç ay içinde, Devlet Bakanlığı, Kültür ve Turizm ile Milli Eğitim Bakanlıklarınca ortaklaşa düzenlenir.”

MADDE 2- 16/4/2003 tarihli ve 4848 sayılı, Kültür ve Turizm Bakanlığı Teşkilât ve Görevleri Hakkında Kanuna aşağıdaki Geçici madde eklenmiştir.

“Geçici Madde 9- 2 Temmuz 1993 günü Sivas’ta meydana gelen üzücü olayın unutulmaması ve yaşamını kaybeden yurttaşlarımızın anısına, olayın gerçekleştiği Madımak Otel, Kültür ve Turizm Bakanlığınca “Utanç ve Yüzleşme Müzesi” haline getirilir ve olayın meydana geldiği yerde yarışma yoluyla bir anıt yaptırılır.

Müzenin kurulacağı alan Sivas Madımak Otelinin bulunduğu yerdir. Belirlenen alan içerisinde özel mülkiyete ait yerler hakkında, 04.11.1983 tarihli ve 2942 sayılı Kamulaştırma Kanununun ilgili hükümleri uygulanır. Bu amaç için, Maliye Bakanlığı yedek ödenek tertibinden, Kültür ve Turizm Bakanlığının ilgili tertibine, 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanununun 21. Maddesinde yer alan sınırlamalar aranmaksızın eklenir.”

MADDE 3- 17/3/1981 tarihli ve 2429 sayılı Ulusal Bayram ve Genel Tatiller Hakkında Kanun’un 2’inci Maddesinin, 1’inci Fıkrasında yer alan, B) bendine aşağıdaki alt bent eklenmiştir.

“3. Gadir Hum Bayramı; Arefe günü saat 13.00’ten itibaren 1,5 gündür.”

MADDE 4- 17/3/1981 tarihli ve 2429 sayılı Ulusal Bayram ve Genel Tatiller Hakkında Kanun’un 2’inci Maddesinin 1’inci fıkrasının C ve D bentleri aşağıdaki biçimde değiştirilmiştir.

“C) 1 Ocak günü yılbaşı tatili, 1 Mayıs günü Emek ve Dayanışma Günü tatili ve her yıl Miladi Takvime göre Şubat ayının ikinci haftası Perşembe günü için Hızır Orucu tatilidir.”

D) Ulusal, resmi ve dini bayram günleri ile yılbaşı günü, 1 Mayıs günü ve her yıl Miladi takvime göre Şubat ayının ikinci haftası Perşembe günü resmi daire ve kuruluşlar tatil edilir.”

MADDE 5 - 3/5/1985 tarihli ve 3194 sayılı İmar Kanununun 18 inci, 27 inci ve 44 üncü maddelerinde geçen ‘İbadet yeri’ ibareleri ‘Cami, Cemevi, Mescit, Kilise, Sinagog, Havra’ olarak değiştirilmiştir.

MADDE 6- 18/3/1924 tarihli ve 442 sayılı Köy Kanununun 2 ve 91 inci maddelerinde yer alan “cami” ibaresinden sonra gelmek üzere “cemevi, kilise ve diğer ibadethaneler” ibaresi eklenmiştir.

MADDE 7 - 24/2/1984 tarihli ve 2981 sayılı İmar ve Gecekondu Mevzuatına Aykırı Yapılara Uygulanacak Bazı İşlemler ve 6785 sayılı İmar Kanunun Bir Maddesinin Değiştirilmesi Hakkında Kanunun 10 uncu ve 19 uncu maddelerinde yer alan ‘İbadet yeri’ ibareleri ‘Cami, Cemevi, Mescit, Kilise, Sinagog, Havra’ olarak değiştirilmiştir.

MADDE 8- 31/0/1956 tarihli ve 6831 Sayılı Orman Kanunu’nun 31. ve 32. Maddelerinde yer alan “Cami” ibaresi “Cami, Cemevi, Mescit, Kilise, Sinagog, Havra” olarak değiştirilmiştir.

MADDE 9- 3/7/2005 tarihli ve 5393 Sayılı Belediye Kanunu'nun 73. Maddesinin Ek 3'üncü (Ek fıkra: 16/5/2012-6306/17) fıkrasında yer alan 'ibadethane' ibaresi '**Cami, Cemevi, Kilise, Sinagog, Havra**' olarak değiştirilmiştir.

MADDE 10- 29/5/1981 tarihli ve 2464 Sayılı Belediye Gelirleri Kanunu'nun 36. Maddesinin 2. Bendinde yer alan 'Cami, Mescit, Kilise ve Havra' ibaresi 'Cami, Cemevi, Kilise, Sinagog ve Havra' olarak, 90. Maddede yer alan 'İbadet yerleri' ifadesi 'Camiler, Cemevleri, Kiliseler, Sinagoglar ve Havralar' olarak ve Ek Madde 2'nin (f) bendinde yer alan 'ibadethaneler' ifadesi 'Camiler, Cemevleri, Kiliseler, Sinagoglar ve Havralar' olarak değiştirilmiştir.

MADDE 11- 13/6/2006 tarihli ve 5520 Sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 10. Maddesinin (ç) bendinde geçen "ibadethaneler" ibaresi "Camiler, Cemevleri, Kiliseler, Sinagoglar, Havralar" olarak değiştirilmiştir.

MADDE 12- 10/7/2004 tarihli ve 5216 Sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu'nun 7. Maddesinin (n) bendinde yer alan 'mabetler' ibaresi 'Camiler, Cemevleri, Kiliseler, Sinagoglar ve Havralar' olarak değiştirilmiştir.

MADDE 13- 2/3/1984 tarihli ve 2985 Sayılı Toplu Konut Kanunu'nun 2 inci maddesinde geçen "ibadethane" ibaresi "Cami, Cemevi, Kilise, Sinagog, Havra" olarak değiştirilmiştir.

MADDE 14- 26/9/2004 tarihli ve 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 153. Maddesinin 1. Fıkrasında yer alan 'ibadethanelere' ibaresi 'Camilere, Cemevleri, Kiliselere, Sinagoglara ve Havralara' olarak değiştirilmiştir.

MADDE 15- 25/4/2006 tarihli ve 5490 Sayılı Nüfus Hizmetleri Kanunu'nun 7. Maddesinin e bendi ve 35. Maddesinin 2. Fıkrası metinden çıkarılmıştır.

MADDE 16- 14/6/1973 Tarihli ve 1739 Sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu'nun 12. Maddesi "Türk milli eğitiminde laiklik esastır. Din kültürü ve ahlak öğretimi ilköğretim okulları ile lise ve dengi okullarda okutulan seçimlik dersler arasında yer alır." olarak değiştirilmiştir. 'Zorunlu' ibaresi 'seçimlik' ibaresiyle değiştirilmiştir.

MADDE 17- Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 18- Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

